

Avsändarens diarienummer: S2024/02055

Kulturdepartementet

ku.sna@regeringskansliet.se

Remissvar: Aktivitetskrav inom försörjningsstödet - för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet

DS: 2024/29

Sammanfattning

Länsstyrelsen har tagit del av promemorian Aktivitetskrav inom försörjningsstödet - för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet, DS:2024/29 och vill lämna nedanstående synpunkter.

Länsstyrelsen berörs inte direkt av promemorians förslag, men det finns indirekta beröringspunkter till några av länsstyrelsens regeringsuppdrag inom jämställdhets- och integrationspolitiken. Den starkaste kopplingen är till regeringsuppdraget att ta fram en myndighetsgemensam plan för utrikesfödda kvinnors etablering på arbetsmarknaden (dnrA2022/00809).

De synpunkter som länsstyrelsen väljer att ta ställning till baseras därför primärt på myndighetens erfarenheter av att samordna kommunerna i dessa frågor.

Länsstyrelsen är i grunden positiv till utredningens förslag att skapa meningsfull heltidssysselsättning för att erhålla försörjningsstöd. En positiv sidoeffekt är att bryta ofrivillig isolering hos målgruppen. Det finns dock en oro för ökad belastning på redan ekonomiskt ansatta kommuner.

Länsstyrelsen Västmanland instämmer i det utredningen påtalar gällande otydligheter i roller och ansvarsfördelning mellan stat och kommun. I Västmanland har förvisso Arbetsförmedlingen tecknat avtal med samtliga kommuner, men de glapp och tapp som beskrivs i såväl utredningen som i den myndighetsgemensamma rapporten kvarstår. Mot bakgrund av detta förordar Länsstyrelsen det alternativa förslaget i kapitel 8.

Ställningstaganden

7.2 Det ska införas ett aktivitetskrav i socialtjänstlagen

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Myndighetens erfarenheter av att arbeta med målgruppen utrikesfödda kvinnor kring ekonomisk ojämställdhet och hedersförtryck visar att många lever i ofrivillig isolering. Passiviteten och isoleringen leder även till ohälsa och risk för långvarig ekonomisk utsatthet. Länsstyrelsen delar även promemorians slutsats att det finns en outnyttjad potential för tillväxt i den grupp som erhåller försörjningsstöd. Region Västmanlands och Länsstyrelsens analyser visar att målgruppen står för en stor andel av de arbetslösa och med rätt arbetsmarknadsåtgärder kan de omvandlas från bidragstagare till skattebetalare.

7.3 Socialnämndens ansvar för att det finns tillgång till insatser för vuxna med försörjningsstöd

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. En meningsfull sysselsättning på heltid med aktiviteter som också är samhällsnyttiga kommer att stärka individer, stärka förankringen till arbetslivet och öka möjligheterna att nå egen försörjning.

Det är positivt att kommunen får ett utökat ansvar men myndighetens kunskap om de små kommunernas förutsättningar oroar dock. Det kommer att bli en utmaning för de minsta kommunerna att hitta meningsfyllda aktiviteter, praktikplatser och utbildningar som är anpassade efter målgruppens behov.

7.6 Kravets tidsmässiga omfattning och förläggning

Länsstyrelsen tillstyrker den första delen av förslaget att ställa krav på meningsfull sysselsättning motsvarande 40 timmar per vecka.

Länsstyrelsen avstyrker den andra delen av förslaget som syftar till att aktivitetskravet ska anpassas till i vilken utsträckning kommunen kan erbjuda barnomsorg. Om ett aktivitetskrav införs bör det vara likvärdigt över hela landet. Länsstyrelsen föreslår i stället att barn till personer som omfattas av ett framtida aktivitetskrav ska erbjudas förskola och fritidshem på heltid.

Detta är ett av de kända glapp som drabbar kvinnor. De får färre insatser på grund av att kommunen inte erbjuder förskoleplats på heltid.

7.7 Krav på planering

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

Länsstyrelserna ingick tillsammans med Arbetsförmedlingen och fem andra myndigheter i den myndighetsgemensamma rapport som påvisade att utrikesfödda kvinnor drabbas av organisatoriska mellanrum (glapp och tapp). En stor andel av den målgruppen erhåller försörjningsstöd. De faller mellan stolarna inom och mellan statliga och kommunala myndigheter. Rapporten visar på vikten av individuella samordnade planer. Köpings kommun är ett föredöme i Västmanlands län. Kommunen har samlat arbetsmarknadsenhet, vuxenutbildning, socialtjänst och integrationsenhet i samma förvaltning. De sitter dessutom fysiskt i samma lokaler som Arbetsförmedlingen och har regelbundna avstämningar för varje individ som söker försörjningsstöd. De gör individuella samordnade planer för varje individ och täpper på så vis till ”glappen”. Resultaten bland de utrikesfödda som fått försörjningsstöd är också goda. De når självförsörjning betydligt snabbare än riksgenomsnittet.

8. Alternativt förslag

Länsstyrelsen förordar det alternativa förslaget framför huvudförslaget. Fördelarna i detta förslag är att berörd målgrupp som redan erhåller aktiviteter hos Arbetsförmedlingen ska undantas. Parallella aktiviteter mellan stat och kommun innebär större risker för att individer fortsatt ska falla mellan stolarna.

10.6 Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män samt 10.7 Konsekvenserna för integrationen och för den socioekonomiska segregationen

Länsstyrelsen ser brister i utredningens konsekvensanalys för jämställdheten.

Försörjningsstöd som betalas ut till ett hushåll borde villkoras så att parterna i hushållet får 50 % vardera. Alla andra rutiner är oförenliga med svensk jämställdhetspolitik.

2018 – 2020 var Länsstyrelsen i Västmanland projektägare till det nationella ESF-projektet Kvinna in i Sverige. I det arbetet gjordes en översyn av hur försörjningsstödet betalades ut i länets kommuner och kartläggningen påvisade bristande rutiner som befäste ojämställdhet.

Ett vanligt scenario i svenska kommuner är att nyanlända familjer ansöker om försörjningsstöd. Kommunen frågar, kort och gott, hur familjen vill ha pengarna utbetalda. Många nyanlända familjer som anlänt från icke-demokratiska och patriarkala kulturer, med normer som anger att mannen ska vara ensam familjeförsörjare, svarar därmed att pengarna ska sättas in på mannens konto. Länsstyrelsens erfarenhet är att

kommunerna saknar genus- och maktanalyser och konsekvenserna blir att utrikesfödda kvinnor hamnar i fortsatt ekonomiskt förtryck. Den enkla rutinen att betala ut biståndet 50/50 bidrar till att motverka hedersförtryck och leder till ekonomisk jämställdhet. Denna enkla rutin får effekter både på jämställdhets- och integrationspolitiken eftersom utrikesfödda kvinnor får behålla sina rättmätiga pengar. Denna enkla rutin borde villkoras i de delar utredningen ser över försörjningsstödet.

Ärendets beredning

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Johan Sterte med särskilt sakkunnig i jämställdhet och mänskliga rättigheter, Torbjörn Messing som föredragande. I den slutgiltiga handläggningen har vikarierande länsråd Stefan Renlund, enhetschef Sanela Cerimagic och utvecklingsledare integration, Ditte Lundberg medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.